

XVIII.2.1318

<http://rcin.org.pl> Refleksje nad władzą kandydacką
sądowniczą jurysdykcji. b.r.

REFLEXYE

N A D

WŁADZĄ KANCLERSKIEY SĄDOWEY JURYSDYKCYI.

Wszystkie *in publicum* Piśma usiłujące ubliżyć Sądow Affessorckich władzy, chcą w niej dwa znaleźć defekta, jeden że Kanclerz sam decydować nie ma, lecz każdy z Affessorow powinien mieć *vocem activam*, y *Pluralitatem votorum* powinna *sequi* decyzya.

Drugi defekt, że Sądy Affessorckie nie są sądy *Ultima instantia*, lecz od nich iść powinna Apellacya.

Gdyby te obydwa defekta znajdowały się w Affessorckiey Jurysdykcyi. mnieyszaby była Kanclerska sądowa władza od Grodzkiey, **nawet od Woytowkiey**, bo Sędzia Grodzki y Woyt

(1)

y Woyt ieden z tych mają władzy swoiey defekt, że od nich Apellacya idzie, ale nie mają drugiego, bo nie *Pluralitate votorum*, lecz sami decydują

Ze zaś ani pierwszy, ani drugi defekt ma miejsce w Assessorckiej Jurysdykcyi, nayiasniey poznać to można, patrząc prosto na przeciwne sobie obydwóch stron fundamenta.

Przerzeczone Pisma rowney Assessorow z Kanclerzem sądenia mocy, kładą za fundament dwa Artykuły, *Paſtorum Conventorum* przez Króla Michała *Comprobatorum* ieden *ſub N. 81.* nowo dla tegoż Króla napisany *de tenore tali.*

Ná Sądach Seymowych Zadwornych, y Wſzelkich innych, ſprawy wſzyſkie tak iako z Regeſtru per numerum przypadać będą, ktoregokohwiek dnia ſądzić będziemy, y przywoływać ſpraw ex libitu noſtro niekażemy, ale iako która ſprawa wpisana będzie á z Regeſtru przypadnie, one Referendarze Koronni y Wielkiego Xięstwa Litewſkiego przywoływać każą Sententiam noſtram ad Pluralitatem ſoſować.

Drugi *ſub N. 89.* z Pakt Władysława y Jana Kazimierza, w Paktach tegoż Króla Michała, á potym *conſequenter* dla wſzyſtkich Królów aż do teraznieyſzego przepiſany *de tenore tali:*

W Sądach Zadwornych według opisańia Pakt Henrykowſkich poſtepować ex ſententia Pánow Senatorow y Urzędnikow przy nas będących, będziemy.

Z których *Paſtorum Conventorum* Punktow *conſequenter* wnoſzą tak:

Jako Królowie sami ſądząc Zadworne Sądy, przypuſcili do Sentencyi Pánow Senatorow y Urzędnikow, tak Kanclerz Oſobę Królewską ná Sądach Zadwornych prezentuiący, nie może sam ieden decydować, lecz razem z Assessorami, á zatym *pluralitate votorum*, ponieważ ná miejsce Pánow y Senatorow z Królem ſądzących, przydani Kanclerzom Assessorowie, którzy próżnoby byli przydani, gdyby równie z Kanclerzami nie mieli ſądzić.

Ten Argument y w ſwoim czasie *Pluralitatem votorum* nie ewinkuiący, w czasie teraznieyſzym to probuje, co nie chce, á nie probuje tego, co chce. Probuje albowiem że od Sądow Zadwornych Appellacye iść nigdy nie mogły, ponieważ nad Sędziogo Króla inż wyżſzego Sędziogo nie ma, ani Sądy Seymowe, gdzie tenże sam Król przyduie, ſą wyżſze, lecz inż dla odmiennego ſpraw rodzaju, álias ſzłoby zatym nieſtychane *inconueniens*, bo ktoby miał moc takiego Sędziogo decyzyą poprawić, miałby tym samym moc *pro male iudicato* ſądzącego karać, iaką moc mają wſzyſkie wyżſze nad niźłemi Jurysdykcye.

Taż sama Jurysdykcyca Sądow Zadwornych ieſt teraz, co pod tamten czas była, ani umnieyſza mocy iey za zgodą trzech Stanow ná miejsce Króla odmieniona Kanclerza Oſoba, y iako przed tym wſzyſtkich Rodzaiow ſpraw naywyżſzy Sędzia Król, tak teraz namiestnicze iego władze w Trybunałskich, Assessorckich, Marſzałkowſkich, Hetmańskich Sądach; rodzaje ſpraw do ſwoiey władzy podzielone bez żadney Apellacyi ſądzą.

To zaś rzecz wcale inſza, że Trybunał, Kanclerz, Hetman, Sędzia Marſzałkowſki przychodząca nie należycie do Sądow ſwoich ſprawę do innych ſądow przyzwoitych odeśle.

Nieprobuje zaś tego ten argument co chce, to ieſt: żeby albo przed tym albo teraz według tey *Paſtorum conventorum* Ordynacyi Sądy Zadworne *Pluralitate votorum* ſądzić się miały. Naprzod

XVIII. 2. 1318

Naprzód te dwa *Paſſorum Conventorum* Punkta cytowane dla tego w Paktach Konwentach ſą dwa y *diſtinctim* obydwu napisane, że nie jedno znaczą; y znowu dla tego, że nie jedno znaczą, ſłużyć *ad probationem* jedney rzeczy nie mogą. Albowiem pierwszy punkt obliguje wyraźnie Króla, aby w ſądzeniu obſerwował *Pluralitatem*, do czego go drugi punkt nie obliguje, y tego tylko chce, aby Król w Sądach poſtępował *ex ſententia* Pánów Senatorow y Urzędnikow nie wkładając obowiązku, czyli za większą, czyli za mnieyſzą liczbą iść ma, lecz to woli Królewſkiej zoſtawiając.

Ponieważ zaś *Contradiſtorius* ani *diverſa ſignificantibus* jedney rzeczy probować nie można, dla tego z tych dwóch Punktow jeden wybrać potrzeba, któryby *proprie* ſłużył do Sądow Ządwornych, a nie innych.

Ze zaś drugiego Punktu wyraźnie o ſamych tylko Sądach Ządwornych, nie implikując Sądow Seymowych napisanego ekkludować trudno, dla tego przyjąć pierwszego punktu *pro fundamenta prætenſæ Pluralitatis* w Sądach Ządwornych nie można. Jakoż w rzeczy ſamey początek pierwszego Punktu przywołanie ſpraw z Regeſtru *per numerum* równie dla Sądow Seymowych iako y Ządwornych ewinkuje, lecz dalſzy tego punktu tenor *Pluralitatem votorum* dowodzi dla ſamych tylko Sądow Seymowych, a nie Ządwornych, bo po przypadnięciu ſprawy którą Referendarze Koronni y Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego przywoływać każą, Król Sentencyą *ad Pluralitatem votorum* ſtoſować deklaruje, iako ſwiadczą *conſequenter* napisane ſłowa:

Jako która ſprawa wpisana będzie d z Regeſtru przypadnie, onę Referendarze Koronni y Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego przywoływać każą ſententiam noſtram ad Pluralitatem ſtoſować.

Ze zaś nie w Sądach Ządwornych ale Sądach Seymowych lub Relacyinych ſą obowiązani Referendarze do trzymánia Regeſtrow ſpraw, y pilnowania, aby porządnie wolane były, ſwiadkiem ieſt Konſtytucya 1641. *Folio 7mo Titulo* o porządku ſądzenia.

Ten tedy Punkt pierwszy, który (gdyby y właſnie o ſamych Ządwornych Sądach był napisany, *ſtante inferiori Lege* ſłużyłby teraz *ad hunc Caſum* nie mógł) odłożywszy, iako Sądow Seymowym a nie Ządwornym *Pluralitatem* obiecujący; Drugi Punkt o ſamych Sądach Ządwornych poſtanowiony, rzecz widoczna, iak ſię wyżej rzekło, że nie obliguje Króla, aby *ex Pluralitate* poſtępował, lecz tylko *ex ſententia* Pánów Senatorow.

Owſzem ten ſam punkt *Paſſorum Conventorum* rzecz przeciwną probuje, Król albowiem obiecał poſtępować w Ządwornych Sądach *ex ſententia* Pánów Senatorow, według Pakt Henrykowſkich, w Paktach które przyjął y ſtwierdził Król Henryk, lubo żadney wzmianki o ſprawach y Sądach nie maſz ale ieſt w ſzoſtym punkcie *in Confirmatione Jurium* przez Stefana Batorego, pod Tytułem: *Literæ Confirmationis Articulatorum Henrico Regi antea oblato-rum*, gdzie Król Batory w ſprawach wſzelkich deklaruje ſię ſtarać, aby wſzyſtkie Senatorow ſentencye mógł do jedney a zgodney Sentencyi przywieſć. A ieżeli to bydź nie mogło, tedy przy tych konkluzya Jego zoſtawać ma, ktorzychby ſię zdania bliżej do Praw przybliżały.

To Prawo nie tylko że nie obliguje Króla *ad obſervandam Pluralitatem*, ale nadto moc konkludowania Jemu ſamemu zoſtawia w tych wyraźnych ſłowach.

Tedy przy tych konkluzya Násza zoſtawać ma.

Co znoſi Jſotę *Pluralitatis Votorum*, bo według tey nie Król, ale większość Głow konkludowaćby powinna, choćby Królowi przeciwnych.

Tym bardziej teraz nie ewinkuje ten Argument *Pluralitatem Votorum* w Sądach Affesforckich, choćby y pierwszy punkt *Pastorum Conventorum* do Sądow Zadwornych służył, kiedy też Sądy Król zupełnie zdał z siebie na Kanclerzow y Podkanclerznych, nie zostawiając ich pod tym Prawem, iakie przyjął Sam na Osobę swoię względem tych Sądow, ale rączo daiąc Im nowe y obzierniejsze Prawo, iak się w tych Sądach sprawować mają. Co się stało w lat czternastcie po Paktach Michałowich za Jana Trzeciego, takim kształtem iakim się stało za Stefana Batorego, kiedy sądzenie w Sądach Zadwornych Spraw Ziemskich składał z Osoby swoiey na Trybunalskie Sądy, których nie zostawował pod tym Prawem, iakie *in formalitate* sądzenia *per Pacta Conventa* Sam zachowywać obiecał, lecz postanowił nową tych Sądow Ordynacyą. A za tym Punkta *Pastorum Conventorum* opisujące *formalitate* Sądow, poty były regułą dla rodzaju spraw Ziemskich y spraw *Juris Magdeburgici*, poki Sądy tych Spraw były na Osobie Królewskiej, ponieważ Pakta Konwenta nikogo więcej obligować nie mogą, iak tylko Samego Króla. Skoro zaś Stefan Batory Spraw Ziemskich na Trybunały, a Jan Trzeci spraw Magdeburgskich y innych na Kanclerzow y Podkanclerznych z Osob swoich Królewskich Sądy pokładali, na tych Miast ustalo samo przez się Prawo, ile się do tych spraw ściągalo obligujące *per Pacta Conventa*, Królów, a wzięło swoy wigor *in alia forma Legistaturæ* postanowione Prawo rozkazujące Trybunałom y Kanclerzom, iak się z nich który w sądzeniu ma sprawować.

Ze Król Jan zostawiwszy sobie rodzaj spraw Zadwornych do Sądow Relacyinych należący, złożył z Osoby swoiey Rezydowanie na Sądach spraw *Juris Magdeburgici* y innych na Kanclerzow y Podkanclerznych, dowodem jest tego Diploma Królewskie inferowane w Konstytucyą w tych słowach,

Functi itaque Officio Jidem Illustri & Reverendissimus Judiciorum Curia Regni Praesides Cancellarius & Vice-Cancellarius.

Jest dowodem y cała też Konstytucyą inferowana Ordynacya samych Kanclerzow y Podkanclerznych (nie Króla nie implikując) obowiązująca do zachowania iey w sądzeniu: A że te y takie około tych Sądow postanowienie nie jest doczesne, lecz wieczne, y chyba za zgodą trzech Stanow odmianie podległe, dowodem jest sama Konstytucyca tak pisząca Ordynacyą.

Ordynacyą Sądzienia Spraw w Sądach Naszych Zadwornych w Warszawie dnia 1. Marca Roku 1680. z woli Naszey spisana przez Nas y Wielmożnych Pieczętarzow Koronnych podpisana do Akt Koronnych Kancellaryi Dekretowey podana, y Pieczęciami oboiey Kancellaryi Koronney utwierdzoną, już in usu & Praxi laudabili będącą, in toto approbujemy y umacniamy, aby podług Opisu oney te Sądy Nasze Zadworne perpetuo szły y odprawowały się, Lege Praesenti deklarujemy.

Ze zaś Król z Rzeczą-Pospolitą stanowiąc Ordynacye Trybunałow Koronnych y Litewskich, chciał aby w tych Subsellach decydowano *Pluralitate votorum*, dla tego napisał tu wyraźnie w tychże samych Ordynacyach, y dla szczegulney teyże *Pluralitatis votorum* przyczyny, naznaczył liczbę Deputatow, wiele ich do Kompletu *ad formandam Pluralitatem* być powinno, gdzie y iak być mają obierani, na iaką rotę mają przysięgać (to jest na taką samę, iak Prezydent, y Marszałek, ponieważ równie są wszyscy Sędziami) y obowiązał aby nie sam tylko Prezydent y Marszałek, lecz wszyscy zarówno Deputaci zachowali prawo Ordynacyi Trybunałow. Nad to że w sądzie *Pluralitate votorum* decydującym muszą się trafiać Dekreta *Paritatis votorum* naznaczyło Prawo Miejsce y czas gdzie takowe *Paritatis*

tis votorum Dekreta rezolwowane bydz powinny. Y te tylko są szczegulne iawnie wypisane dowody z woli Króla y Rzeczy-Pospolitey, że w Sądach Trybunalskich chcieli mieć Pluralitatem votorum.

Ze zaś przeciwnym sposobem niechciał Król z Rzeczą-Pospolitą, aby w Sądach oddanych Kanclerzom y Podkanclerzym *Pluralitas votorum* decydowała, dla tey samey racyi liczby Assessorow do kompletu niedeterminował. Ustawienie ich czyli *per Electionem*, czyli *per Privilegia*, do czasu, lub dożywotnie bydz ma, niewyraził, ani wspomniał, Roty Juramentu dla nich nie postanowił o Dekretach *Paritatis votorum* nie wzmiarkował, y do zachowania Ordynacyi, tychże Assessorow nie obligował, lecz samych tylko Kanclerzow y Podkanclerzych, tychże samych tylko decydującemi sędziami uznał, iako świadczą wyraźnie Punkta teyże samey Ordynacyi, y aprobującego ją Królewskiego Dyploma.

A nayprzod, że do zachowania Ordynacyi tych Sądow nieobligowani Assessorowie, lecz tylko Kanclerz, Podkanclerzy, Pacyeñci y Patronowie, uczy wyraźnie Punkt ten.

Præsentem Ordinationem in vim perpetuæ Legis non duntaxat ab Illustriſſimis Et Reverendiſſimis Judiciorum Præſidibus, verum Et ab omnibus Litum ſive Activè, ſive Paſſivè in Judiciis Poſt Curialibus noſtris habentibus, cuiuſcunq; Status, conditionis Et. Obſervandam, tenendam, Et inviolabiliter exequendam ſtatuiſmus, exprimimus Et.

Gdyby zaś Assessorowie równą moc mieli sądenia iak Kanclerz y Podkanclerzy, niemogliby bydz *exleges*, lecz równie obligowani do zachowania sądowego Prawa Ordynacyi, iak równie są obligowani wszyscy Trybunalscy Sędziowie z Prezydentem y Marszałkiem, dla tego że są równi Sędziowie *Pluralitate* decydujący. Ze zaś sami tylko Kanclerz y Podkanclerzy sądzą y rządzą, uczą niższe Punkta: ieden przykazujący, aby według wyznaczonych dni na Kadencye Regestrow sprawy przywoływane były w te słowa:

His itaque diebus Cauſæ ex Cathalogo Judiciario proponentur, ne quiſquam præſumat Illuſtriſſimis Dominis Cancellario ſeu Vice-Cancellario, Referendario, Notario, aliisque Perſonis Judiciæ moleſtus eſſe, ut extra Regeſtrum acclamentur.

Który Punkt Assessorow ani w zmiankuie, ani pod tym Terminem *aliisque personis Judiciæ* rozumiani bydz mogą, bo ten termin sięga się do niższych od Piſarza Officialiſtow sądowych, lecz nie do równych Kanclerzowi Sędziow, iacyby Assessorowie byli, gdyby w tych Sądach decydowała *Pluralitas*.

Drugi Punkt rezolwujący caſum, gdyby po promulgowanym Dekrecie znalazł się dokument całą sprawę ewinkujący w te słowa:

Quo Caſu Generoſus Notarius ante extraditionem Decreti ad Illuſtriſſimum Dominum Cancellarium, vel Vice Cancellarium, qui tunc Judiciis præeſt, vel qui eam cauſam iudicavit, referet, illi pro ſuo arbitrio Et memoria intellectis Partium ambarum illationibus corrigant, ſubſcribant, Et Correſtam copiam Generoſo Notario remittant.

Trzeci Punkt *ad Caſum* wielkiej sprawy, w której by Piſarz *non recedendo à Judiciæ* Dekretu napisać nie mógł, w te słowa:

Talia Decreta Generoſus Notarius in Hoſpicio ſuo concipiat, interim Judicium delibet, concepta autem Judici Et Aſſeſſoribus exponantur Et publicentur.

Równie y te obydwu Ostatnie Punkta ustawę Króla y Rzeczy Pospolitey wyrażają, że w tych Sądach bydź nie powinna *Pluralitas*, bo Dekret *per Pluralitatem* sądzony, nie mogli by bydź *pro Arbitrio* iednego poprawiany, ani Pisarz byłby obligowany pokazywać Dekreta *Judici* & *Assessoribus*, lecz *Judicibus* gdyby y Assessorowie Sędziami byli.

Ze zaś Assessorowie zasiadają z Kanclerzem, dzieie się to częścią, dla Powagi zasiadającej na mieyscu Króla sądzącego osoby, częścią dla uczynienia sprawiedliwych gdzie potrzeba *Reflexy*, tak, iak zasiadają Generalowie z Hetmanem, z Trybunałami Ziemstwa, którzy *vota consultiva* dawać mogą y dają, *decisiva* niedają. W teyże samey Konstytucyi 1683. w Ordynacyi Sądow Zadwornych *sequuntur verba Legis*.

Judicia autem Sacra Regia Maiestatis & Eorum Illustrissimi Praesides Cancellarius vel Vice-Cancellarius Regni non nisi ex eodem Registro acclamari mandent, easdemque taliter acclamatas iudicabunt, decident &c.

Gdyby tedy równa była Assessorow władza z Kanclerzami, toby w tym punkcie decyzyą Prawo nie samym tylko Kanclerzom przyznało.

Y to Prawo Ordynacyi tych Sądow, aż do tąd *Sacrofancte* zachowane, ani któżkolwiek z żyjących zasięgający naydawnieyszą pamięcią zwyczajow sądzenia Assessoryi świadczyć inaczey może, iak tylko: że sam Kanclerz, albo Podkanclerzy w tych Sądach Sędzia, z czego wżyskiego iawna wynika konsekwencya, że Punkta *Paſtorum conventorum* y te które po przerzeczoney nastąpiły Ordynacyi y odmianie, do Osoby Sędziego, iako do samey tylko Osoby Królewskiey się ściągają y do spraw Zadwornych, które sam Król *in Persona* na sądach Relacyjnych sądzi, tak *non ligant* Kanclerza *ligatum speciali Lege* przerzeczoney Ordynacyi, bo co Król poprzysiągł, gdyby Kanclerz wypełniać powimien *sequeretur inconveniens rationi & Auctoritati* Króla, że Król za Kanclerza przyśle. Ani też *Pacta inter Electum nondum Coronatum Regem & Rem-publicam*, iako dwoma na ten czas stronami stanowione [gdzie Kanclerz był *ex Parte* Rzeczy Pospolitey obligującym Króla do przyięcia Prawa, ale nie przyjmującym to Prawo] mogą *derogare* Prawu Kanclerkiemu, które Ukoronowana Głowa razem z Rzeczą Pospolitą dla niego uradziła y napisała. Raczey zapatrzywszy się na przerzeczone Prawo Sądow Kanclerską Prerogatywę ostrzegające, y praktykowany od tak dawnych czasow aż do tąd zwyczaj, ten Punkt *ex Partis Conventis* Nayiasnieyszego szczęśliwie nam panującego Króla *ad hunc Actum* służący cytować trzeba:

Dignitářstwa, Urzedy tak w Koronie iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim przy dawnych Prawach Jurysdykcyach, zwyczajach, & praescripta Regni zachowane, Prerogatyw y Prowentow ich zaduym sposobem minuere & abrogare przez nikogo niepozwolamy.

Jeżeli tedy oczywiście się pokazuje, że Ordynacya Sądow Zadwornych na których przyduią Pieczętáře samym tylko Kanclerzom [który Sądow *praest*] decyzye naznaczyla, według Konstytucyi 1683. y dawnych zwyczajow, bo te są słowa Prawa cytowanego. Jeżeli sławni Authorowie iako to Lubieński Biskup Plocki za Zygmunta Trzeciego Panowania *in amica Paranesi ad Thomam Zamoyſcyum* pisze: że *Cancellarius sive Vice-Cancellarius sequi non tenentur Assessorum sensum, quodsi aliter illis visum fuerit*; y inni Authorowie y do dzisieyszego dnia iako dawni Kanclerze sądzili, są *in vivis* Osoby Godne, że *Pluralitatem non sequentur, si aliter visum fuit* Kanclerzowi lub Podkanclerzemu zasiadającemu na sądach. Nie byłoby to *contra Tenorem Paſtorum conventorum* Nayiasnieyszego Pana? zachowując wżyskich Dygnitarzow y Urzędnikow, tak w Koronie iako y W. X. Litewskim przy Prawach dawnych

dawnych y zwyczajach, iednych Kanclerzow niezachować przy Prawie y dawnych Zwyczajach.

Niema tego w myśli piszący teraz *pro Parte* Pieczętarzow, aby Ich Prerogatywę broniąc chciał Marszałkow lub Hetmanow władzy eo uymować, y owłzeni gdyby kto ná ich attak równo powstał, iak teraz ná Pieczętarzow, iednostaynym broniliby ich Umyśłem, bo gdyby niebyło innych rácyi, to *omnis novitas nociva*, [*excepto* gdzie wszystkie Stany Rzeczy-Pospolitey, wyśmażą nowe Prawo] bo *Res publica iurium suorum Domina*. Ale podają się Reflexyę, że gdyby kto chciał zabawić się nowym konceptem choć niepotrzebnym dla umartwienia Marszałkow, mogli by to mówić co *sequitur his verbis*:

Konstytucya Anni 1678. zá Jana Trzeciego Artykuly Sądow Marszałkowskich Approbiująca, y opiewająca exekucyą sądową nie Marszałkom, lecz ich Urzędowi, to jest Sędziemu y Pisarzowi oddata, Rotę Przyśięgi dla tychże Urzędnikow eo intuitu postanowiła, które Artykuly moc sądową samemu Urzędowi Marszałkowskiemu przypisując Konstytucya Anni 1699. zá Augusta wtorego tak ná Koronę iak y W. X. Litewskie reasumowała, á przecież Jchmć Panowie Marszałkowie moc sądenia sobie dają, & in Personis zajiadaią, & insuper od Urzędu swego do siebie avocant sprawy.

Biorąc zaś *Pałła Conventa* szczęśliwie nam panującego Króla, eo sensu [iak następujący ná Prerogatywę Kanclerzow chcą mieć:] że napisano, iż w Sądach Seymowych Zadwornych y innych wszelkich, *Pluralitatem sequi* Nayiasnieyzy Pan powinien, toć nie tylkoby się ściągato do Sądow Assessorkich, ale y do Marszałkowskich y do Hetmańskich, ale iako nie regulują się *Pałła Conventa* do Sądow Assessorkich [których *praescripsit regulam* Prawo, że sami sędzić powinni Pieczętarze *et decidere*, tak byłaby to *Arbitraria interpretatio*, ściągac *Pałła Conventa* y do Sądow Marszałkowskich y Hetmańskich.

Anno 1717. nadając Rzecz Pospolita Pieczętarzom różne Artykuly, iak się mają i prawować, czy zapomnialaby była *de Pluralitate*, y nienaganila im tego, że *non sequuntur Pluralitatem iuxta Pałła Conventa* Nayiasnieyzego nie wygafey pamięci Augusta wtorego?

Ná tę zaś obiekcyą odpowiadając że Kanclerze sądzą *decisive iuxta suum Arbitrium*, á Królowie nie; *Respondetur*. Wszak Trybunałkie Sady równie są Namieśtniczą Królow władzą iako y Assessorkie, á przecie więcej im mocy Król z Rzeczą Pospolitą nadał, niż sam Król sobie zostawił. Bo o urazę powagi Trybunału sam Trybunał ma moc sądzić y karać; á o urazę powagi Maiestatu Król nie sądzi, y pod czas sentencyi nie znajduje się w sądowej Izbie, tak chce mieć prawo, y tak się pozwolili opisać Królowie Stanom Rzeczy-Pospolitey.

Ale iak jest *Pluralitas nociva* in situ cyrkumstancyach *in Libero Regno*, co zá absurda dziać się mogą! mowię *in Libero Regno*, bo in *Monarchico* prędko Pan iednym skinieniem poprawi y odmieni; pokazuje się iawnie w Trybunałach, opisani Deputaci, że powinni byđz wybrani *ex nullibus sine contradictione*, przyśięgają dwa razy, że nie będą podarunkow brać, á ná końcu przy skończoney Funkcyi przyśięgają, że niebrali, á z tym wszystkim to wszystko niepomaga do znieśienia tak wielkich w Sądach inkonweniencyi, co lię dzieie iawnó całemu światu, y iedyna tylko zostaje cierpiącym konsolacya, że ich prerogatywa trochę więcej nad roczną władzą przeciąga się.

Zá panowania Jana Kazimierza Sąd Marszałkowski, ferował Dekret ná Radzieiowskiego Podkanclerzego Koronnego, żeby mu szyię ućiać, y iuż go poprzyśięgł był Zydkiewicz ná ten czas Instygator Koronny, iako był *reus mortis*, y lubo to pod czas Seymu tak mocny ferowany Dekret, nieuważając ná Izby Poselskiey y farnego Zamoyskiego ná ten czas Marszałka Izby

Posel-

Pofelkiewy w Senacie przy złączeniu się mocne Remonstracye, jednakowo *lata* sentencya nie odmientona. Uchodź Radzieiowski Podkanclerzy z Polski; w całym Państwie z ruiną Ojczyzny rewolucya y woyna, *Circa Pacificationem* powraca nazad Podkanclerzy Radzieiowski, kasuie Rzecz-Pospolita Dekret ferowany ná niego, *innocentiam* przyznáie, nadáie rózne Beneficya iemu Król y Rzecz-pospolita, z tym wszystkim *obviando futuris*, nieprzydáie Marzałkom Assessorow ná potym Rzecz-pospolita *cum voto decisivo*, y nie nakáznie Marzałkom stofować się *ad Pluralitatem*, Dekret tylko kasuie, czemu? bo gdyby "był Marzałek niesumnienny, byłby ieden tyran, á gdyby miał Assessorow *cum voto decisivo* z równą prerogatywą iak sam, byłoby więcey tyranow, tak długo, ażby Rzecz-pospolita *tollendo abusum* ináczey odinienila.

Teraz tedy y *Pacta Conventa* szczęśliwie nam pánującego Króla, y prawo zá Jana Trzeciego opisujące *regulam* sądow, kiedy Pieczętarzow przy dawnych zwyczajach utrzymuie, nie moze wziáwiona *novitas* Prerogatywie Kanclerzow raz od Króla y Rzeczy-Pospoliej nadaney *obesse*.

DRUGA KONKLUZTA *Ex ABSURDO WTNIKALĄCA.*

Alphabet Prawny uczy *ex Judice Legitimo, Actore, & Reo componitur Judicium*. Jezeli Kanclerze sądžili nieuwážajá *Pluralitatem*, á miałoby tak bydź, że *Pluralitas* powinna była *observari, eruitur*, że byli *Judices illegitimi*; *Decreta illegitimé* ferowane, *nulla*; y tu dopiero gdzie się podzieia te Dekreta przez Kanclerzow stawione? y tak cała Polka *ex Juridicis Quaestionibus* zostánie *in nova Lite & confusione suprema*.

XVIII 2-1318